

I Simposi Màrius Torres

A cura de Joan R. Veny-Mesquida

AULA *Màrius* TORRES

Pagès editors

Aquest volum ha estat elaborat en el marc del projecte FFI2010-16491/FILO, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación, i també en el marc del Grup de Recerca Aula Màrius Torres (2009 SGR423), finançat per l'AGAUR de la Generalitat de Catalunya. Ha rebut, a més, l'ajut FFI2009-08594-E/FILO del Ministerio de Ciencia e Innovación, i un ajut de l'IEI per a publicacions d'interès local i comarcal. Ha comptat, finalment, amb la col·laboració del Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la UdL.

Diputació de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Trossos és una col·lecció
de l'Aula Màrius Torres, integrada
dins la Càtedra Màrius Torres
www.catedramariustorres.udl.cat

Consell d'edició:

Jaume Aulet (Universitat Autònoma de Barcelona), Xavier Macià (Universitat de Lleida), Montserrat Roser (University of Kent), Donatella Siviero (Università degli Studi Messina) i Joan R. Veny (Universitat de Lleida).

© 2011 dels textos: els seus autors

© 2011 de la supervisió científica: Aula Màrius Torres

© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL

Dipòsit legal: L-1158-2011

ISBN: 978-84-9975-171-9

Primera edició: desembre de 2011

Impressió:

Arts Gràfiques Bobalà, SL

Sant Salvador, 8. 25005 Lleida

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Reservats tots els drets

Taula

Discursos inaugurals

JOAN VIÑAS
Màrius Torres a la Universitat de Lleida 9

JOAN RAMON VENY
Presentació 13

Màrius Torres en el seu context

JAUME BARRULL PELEGRÍ
La Lleida de Màrius Torres: tradició, modernitat i derrota
(1910–1939) 19

LLUÍS-MARC HERRERA
Context musical a la Lleida de Màrius Torres 47

JUANJO MANAU
Màrius Torres i Miguel Hernández, sagitaris en combat 75

MIQUEL M. GIBERT
Una fantasma com n'hi ha poques: més que una provatura.
(Notes sobre Màrius Torres i el teatre català d'entreguerres) 87

Màrius Torres, traduït i traductor

TXEMA MARTÍNEZ i MIQUEL ÀNGEL AGUADO
Màrius Torres, traductor. Sobre la publicació de Màrius Torres
tradueix (Alfazeta, Lleida, 2010) 101

MARTA GINÉ i NORBERTO GIMELFARB <i>La poesia de Màrius Torres en francès</i>	113
DONATELLA SIVIERO <i>Màrius Torres a l'italià</i>	125
Màrius Torres: prosa i poesia	
ANDRATX BADIA <i>La narrativa de Màrius Torres</i>	139
MARGARIDA PRATS <i>Lectures de Màrius Torres: 1940–1960</i>	169
JOSÉ RAMÓN RIPOLL <i>La música intemporal de Màrius Torres (presentación del n.º 34 de la RevistAtlántica de poesía, dedicado a Màrius Torres)</i>	199
XAVIER MACIÀ <i>Màrius Torres: vox clamantis in deserto. La difícil metamorfosi del metge que feia versos en poeta líric</i>	213
JORDI PÀMIAS <i>Les circumstàncies històriques en l'obra de Màrius Torres</i>	227
<i>Abstracts</i>	233
<i>Sobre els autors</i>	241

Màrius Torres a la Universitat de Lleida

JOAN VIÑAS

Rector de la Universitat de Lleida

El nom de Màrius Torres té, a la nostra ciutat, una significació molt especial, que abraça tant aspectes socials com polítics i culturals. És un nom estretament lligat a la nostra història més recent, la del primer terç del segle passat, ja sigui en el període de desvetllament i plenitud (anys vint i Segona República), o en el de caos i anorreament (Guerra Civil i immediata postguerra), però —i això és segurament el més important— que es projecta decididament cap al futur i més enllà del territori estricte on va néixer i es va formar. I té també, i de manera molt remarcable, una dimensió literària inqüestionable: Màrius Torres és, de fet, el primer poeta lleidatà autènticament modern i és una de les veus líriques universals de la literatura catalana contemporània. És lògic, doncs, per tot el que acabem de dir, que la ciutat s'hagi esmerçat tant en la celebració del centenari del seu naixement.

També la Universitat de Lleida, com a màxima institució acadèmica del territori i com a dipositària que és del seu llegat, volia sumar-se —i era la seva obligació— a les celebracions del centenari. I ho ha fet a partir de dues accions que, em sembla, són clarament complementàries: la creació de la Càtedra Màrius Torres i l'organització d'aquest Simposi Màrius Torres, que són la culminació d'un procés que ve de fora. Perquè és un motiu d'orgull per a tots els que treballem en aquesta casa, constatar que aquest gran poeta, escriptor insígnia de Lleida, ha estat objecte d'atenció prioritària de la nostra universitat, que ha participat activament —de forma institucional o a través de les persones que en formen part— en molts dels actes que s'han organitzat en homenatge seu.

Podem remuntar-nos fins a un llunyà 1967, quan la persona que després havia de tenir un paper determinant en la creació de la Universitat, i que dóna nom a la plaça que avui ocupa l'edifici del Rectorat, va intervenir en una xerrada sobre «Els joves parlen de Màrius Torres». Va ser una mostra, petita, discreta si voleu, però indicativa,

Presentació

JOAN RAMON VENY

Director de la Càtedra Màrius Torres

L'any 2004, un grup de professors del Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida vam constituir el GELIC (Grup d'Estudis de Literatura i Crítica), grup de recerca de la Universitat, a partir del qual vam fundar, l'any següent, l'AMT (Aula Màrius Torres), associació sense ànim de lucre presidida per Xavier Macià, a fi de poder obtenir uns recursos als quals altrament no hauríem pogut accedir. Després, vam «acostar» el grup de recerca a l'esperit i als projectes de l'Aula i vam rebatejar el GELIC amb el nom de Grup de Recerca Aula Màrius Torres, dirigit per Jordi Malé i reconegut per la Generalitat des del 2009. Enguany hem creat la Càtedra Màrius Torres, que, d'alguna manera, vol aglutinar les activitats i els projectes que hem anat posant en marxa des d'aquestes entitats.

De fet, poc hauríem imaginat el 2004, a les beceroles d'aquestes aventures, que en els darrers sis anys hauríem arribat a publicar més d'una desena de llibres, des d'edicions de materials de difícil accés, com la *Historia del Renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Valencia y Baleares*, de Francisco M. Tubino, o inèdits, com els *Poemes de pedra* de J. V. Foix (sobre els quals vam organitzar també una exposició, la primera, val a dir, en què es van mostrar totes les peces), fins a facsímils com el del número 1 de la revista *Art*, de Lleida, del 1932, pràcticament desconegut fins i tot pels més grans especialistes de l'avantguarda catalana, o el de la revista *Poemes*, del doctor Joan Colomines, un dels activistes culturals catalans més inquiet dels anys seixanta (membre, per cert, del jurat del primer Premi Màrius Torres, celebrat el 1969).

Tampoc no hauríem imaginat que a hores d'ara hauríem organitzat vuit reunions científiques (nou, si comptem aquest simposi): sis jornades sobre literatura i ensenyament (2005–2010) i tres de recerca. Ni que ara mateix estiguéssim a punt de signar convenis de col·laboració per a la recerca amb l'Institut d'Estudis Catalans i

amb la Institució de les Lletres Catalanes, o que ja els haguéssim signat amb entitats com la Biblioteca de Catalunya, l'Ateneu Barcelonès, l'IMAC, el Grup 62 o l'Editorial Barcino. Aquests convenis responen a la voluntat de buscar complicitats per tirar endavant dos projectes que ja estan en marxa: el Corpus Literari Digital (CLD) i l'Espai Màrius Torres (EMT), per als quals hem digitalitzat ja més de tres-centes hores d'enregistraments sonors amb la veu dels escriptors i més de cent mil pàgines de llibres, revistes i manuscrits literaris.

L'objectiu del CLD és el de reunir, digitalitzat en una plataforma virtual, el patrimoni literari català dels segles XIX i XX, entenent per *patrimoni* els textos dels escriptors conservats en autògrafs, primeres edicions, revistes literàries i enregistraments sonors i audiovisuals, per a la seva preservació, la seva difusió i el seu estudi. Es tracta d'un projecte d'abast *pancatalà* (de fet, ja l'hem presentat al Principat, a les Illes i al País Valencià), perquè dóna cabuda als escriptors de tot el territori de parla catalana, on ja tenim «membres corresponents», i *internacional* (també l'hem presentat al Regne Unit, Itàlia i França), perquè també es nodrirà de l'intercanvi d'experiències amb projectes similars d'Europa, on també estem muntant una xarxa de membres corresponents (de moment, hem fet contactes amb Espanya, Portugal, França, Itàlia i el Regne Unit).

L'EMT, d'altra banda, pretén esdevenir el portal literari de Ponent, que vetlli per la preservació, l'edició i la difusió de l'obra de Màrius Torres i per l'estudi i la divulgació —i reivindicació, quan convingui— de la tradició literària i cultural d'aquest territori.

Fruit, d'una banda, de l'objectiu de preservar i difondre l'obra de Màrius Torres va ser en el seu moment la digitalització dels seus manuscrits literaris de poesia conservats al llegat de la Biblioteca de Lletres de la nostra Universitat i l'edició d'un dels seus darrers inèdits, la peça de teatre *Una fantasma com n'hi ha poques* (reeditada enguany amb motiu del centenari), i ho és ara el facsímil dels tres primers reculls de poemes que va establir el poeta mateix entre 1927 i 1936; facsímil, tot sigui dit sense fer renou i a mitja veu, que va molt més enllà de la simple curiositat documental o estètica, per tal com és una primera mostra del que algun dia haurien de ser les «obres completes» de Torres.

Fruit, d'altra banda, de la voluntat de promoure l'estudi de la seva obra és aquest I Simposi Màrius Torres, sobre el qual voldria destacar, ja per acabar, dos aspectes. En primer lloc, la temàtica de les intervencions, que, sense oblidar el context ni el vessant poètic de Màrius Torres, se centra en aspectes de la seva obra fins ara poc atesos per la crítica, com són la narrativa, la dietarística, el teatre o la traducció. I en segon lloc, la meditada diversitat de les persones que hi intervindran: des d'especialistes nacionals consagrats de relleu fins a experts estrangers, passant per estudiosos joves, alguns formats a la nostra Universitat, i per veus noves, inèdites, que s'entrenen en el camp dels estudis sobre l'obra del poeta.

Tot plegat no hauria estat possible sense la intervenció d'unes persones a les quals vull agrair la seva generosa col·laboració: al Magnífic Rector Joan Viñas, la seva aposta clara i decidida, des del moment que va sorgir la idea, per la creació de la Càtedra Màrius Torres; a Albert Turull, director de l'IEI, la sensibilitat amb què sempre ha acollit les nostres iniciatives i per la seva col·laboració en aquest simposi; a Joan Busqueta, degà de la Facultat de Lletres, que des de la prehistòria de l'Aula Màrius Torres i, després, de la Càtedra ha donat la cara per nosaltres arreu on hem anat, i finalment, és clar, a Víctor Torres, germà de Màrius, la generositat amb què sempre ha acollit les nostres vel·leitats de fer servir el nom del poeta en les entitats que hem creat, per prestigiar-nos-les, és clar, però, volem pensar també, modestament, per prestigiar el seu nom a través de la tasca que hem dut a terme des de 2004. També he d'agradir la feina del personal del Servei de Reproducció d'Imatge de la UdL (Xavier Goñi, Xavier Piquer i Xavier Rodríguez), gràcies a la qual el Simposi, amb el nom de Màrius Torres, circularà per l'univers d'internet, i la de Rosa Rosó, del Servei de Biblioteca i Documentació, gràcies a la qual s'ha pogut muntar l'exposició que complementa aquest simposi.

Esperem que puguem gaudir dels resultats d'aquest simposi amb tanta intensitat com il·lusió hem posat en la seva preparació.

La Lleida de Màrius Torres: tradició, modernitat i derrota (1910–1939)

JAUME BARRULL PELEGRÍ
Universitat de Lleida

A la Lleida de 1910, tot i que encara era una ciutat petita, tradicional i provinciana, algunes coses havien començat a canviar i, d'alguna manera, es movia entre el pes de la tradició i els elements de canvi, representats, apuntem-ho ja, en bona mesura, per la família del poeta: els Torres i els Pereña. Les dues famílies compartien valors, tant ideològics com polítics. Formaven part d'un grup de professionals liberals, econòmicament solvents, culturalment sòlids, que s'estava consolidant com un dels sectors dirigents de la ciutat del tombant de segle. Una burgesia orientada, cada cop més, cap a posicions democràtiques i republicanes, que feien del catalanisme —en primer lloc, del catalanisme cultural— l'eix vertebrador de l'acció civil.

Un catolicisme molt tradicional

El sector més tradicional d'aquesta societat era articulat pel catolicisme, un catolicisme que basculava, contradictòriament, entre l'hegemonia social i ideològica, que, amb el suport de les institucions públiques, encara exercia el seu poder entre amplis sectors socials, i la consciència de ciutadella assetjada. Aquesta hegemonia social es feia visible a través del control de la quotidianitat i del temps. El calendari estava marcat pel temps litúrgic, l'horari pel culte, i la vida de les persones era presidida, com a mínim en els moments decisius, pel ritual catòlic.

Paradoxalment, aquesta hegemonia social no tenia una traducció en el terreny de les realitzacions socials i polítiques. Des d'aquesta perspectiva, el catolicisme lleidatà es trobava, principalment, sota el control del Partit Integrista. Aquest partit era molt dinàmic, però la seva capacitat de mobilització social sempre va ser molt limita-

Context musical a la Lleida de Màrius Torres

LLUÍS-MARC HERRERA

La faceta periodística de Màrius Torres va desenvolupar-se bàsicament durant l'any 1934 i inicis del 1935, quan el poeta estava instal·lat a Lleida exercint la medicina, al costat del seu pare, també metge, Humbert Torres. Màrius Torres havia fet el doctorat a Madrid i exercia a la capital del Segrià com a especialista en malalties digestives. Aquesta va ser una etapa curta, perquè no havia acabat encara l'any 1935 quan Màrius va haver de ser ingressat al sanatori de Puig d'Olena com a conseqüència d'una grip persistent que desembocà finalment i fatídica en una tuberculosi.

Durant aquesta curta estada a Lleida, Torres va formar part d'una burgesia privilegiada, un grup social que no era excessivament ampli a la ciutat. Una ciutat amb pocs funcionaris, sense una burgesia industrial —tan habitual en altres zones de l'orient català— i formada per comerciants i botiguers. Així doncs, no va costar a Màrius Torres entrar en els cercles elitistes lleidatans, formats només per un grapat de famílies, seguint alhora una llarga tradició familiar ja iniciada generacions enrere. Els membres d'aquestes famílies es repetien a totes les juntes directives i presidències d'entitats de tota mena, alhora que protagonitzaven la major part de les iniciatives culturals que s'anaven succeint durant les primeres dècades del segle xx.

La revista en què Màrius Torres va deixar-nos els seus escrits periodístics va ser *La Jornada*, el diari portaveu de Joventut Republicana, existent des de 1930. Dirigit per Ramon Xuriguera, va comptar durant els pocs anys de la seva existència amb la participació de tots els militants d'Esquerra. Torres n'era un i, pels seus interessos, aficions i aptituds, va encarregar-se de la crònica artística i cultural de la ciutat. Van ser un total de set articles sobre concerts, exposicions i cinema, dels quals quatre estaven dedicats a temes musicals: tres, a crítiques de concerts fets per la Filharmònica de Lleida, i un més que versava sobre una actuació de l'Orfeó Lleidatà feta a través de les emissions de Ràdio Lleida.

Màrius Torres i Miguel Hernández, sagitaris en combat

JUANJO MANAU

La pura casualitat va fer que dos reconeguts i admirats poetes de la nostra península, Màrius Torres i Miguel Hernández, nasquessin i morissin en els mateixos anys, 1910 i 1942. És una coincidència si més no curiosa, però una anècdota més dins de la vasta història literària.

La realitat, però, ens diu que hem establert ponts de contacte entre aquestes dues entitats poètiques, que hem adreçat una mirada transversal, induïda per motius suggeridors i diversos factors que ara voldria enunciar.

D'entrada, tenim la simple idea d'un destí tràgic paral·lel: dues dates que emmarquen una vida excessivament curta, estroncada en plena joventut, una vida que augurava un futur potencialment brillant. I, lligades a aquest fet, les circumstàncies vitals, especialment doloroses, que van haver de patir. Ja sabem com tendim a fornir una imatge enaltida de les desgràcies i com, per aquesta via, associem o agermanem els éssers que les han viscudes.

D'altra banda, en l'àmbit purament literari, trobem la coincidència de la seva condició de poetes, amb l'afegit d'aquesta trajectòria breu, intensa i adolorida, elements que poden ser veritablement catalitzadors de la conversió d'un escriptor en un mite. En aquest terreny, també, hi ha la possibilitat de trobar lligams o reflexos (en la temàtica, en la simbologia, en el to...) entre alguns moments de la seva respectiva producció poètica.

Un altre factor —no tant important com els altres— és el context que van viure: el que són i el que van fer se situa en una història tan propera a nosaltres i alhora tan intensa, emotiva i, sovint, tan tràgica, que, com a lectors, com a simples humans, no podem deixar d'establir una mena de continu diàleg vital, emotiu o ideològic amb ells. I aquesta és una altra circumstància que els posa en relació davant de nosaltres. De fet, per la seva edat, un i altre podien haver estat algun dels nostres avis. Aquesta proximitat en el temps és un dels atractius que impulsa tot l'interès per aquestes dues figures de la nostra literatura contemporània.

Una fantasma com n'hi ha poques: més que una provatura **(Notes sobre Màrius Torres i el teatre català d'entreguerres)**

MIQUEL M. GIBERT
Universitat Pompeu Fabra

I

Màrius Torres va escriure *Una fantasma com n'hi ha poques*, la seva única peça teatral, el 1936, poc abans d'ingressar al sanatori antituberculós de Puig d'Olena (vegeu Gibert 2010: 8). El text s'inscriu de ple en les propostes de renovació del teatre català característiques dels anys vint i dels primers anys trenta, un període interromput bruscament i tràgicament per la Guerra Civil. Com és natural, el teatre del país també viu, d'una manera o altra, l'efervescència que caracteritza l'escena europea i la nord-americana entre el final de la Gran Guerra (1918) i l'esclat de la Segona Guerra Mundial (1939).

L'efervescència de què parlo es produïa enmig d'una profunda crisi intel·lectual i moral oberta per l'experiència terrible de la Gran Guerra —de molt, el conflicte bèl·lic més destructor viscut fins aleshores per la humanitat— i pels intents de donar-hi resposta filosòfica, política i artística. L'avantguardisme literari i plàstic —dadaisme, surrealisme i altres moviments—, les noves teories del coneixement —freudisme—, la revolució esquerrana o dretana —bolxevisme, feixisme— són manifestacions diverses, entre moltes altres, d'una voluntat de superar una situació en què l'individu i la societat han esdevingut essencialment contradictoris i, per tant, radicalment problemàtics.

En aquesta circumstància, el teatre es converteix en un aparador esplèndid de les noves sensibilitats, alhora que es veurà obligat, d'una banda, a refermar el llenguatge que li és propi davant l'emergència i la consolidació del cinema i, de l'altra, a cedir-li progressivament el paper d'espectacle de masses, sobretot després de l'aparició del cinema sonor (1928). I així, en l'àmbit teatral, trobem com a fenòmens més destacats d'aquests anys:

1. L'eclosió de l'expressionisme alemany, un corrent dramàtic actiu des de finals del segle XIX, però que arriba a la plenitud immediata-

Màrius Torres, traductor. Sobre la publicació de *Màrius Torres tradueix* (Alfazeta, Lleida, 2010)

TXEMA MARTÍNEZ I MIQUEL ÀNGEL AGUADO

Editors

L'edició

Quan vam encetar la tasca de recopilar les traduccions que Màrius Torres havia fet d'alguns poetes clàssics no ens podíem imaginar ni per un moment fins a quin punt el corpus prendria rellevància pel que fa a la quantitat i, per què no dir-ho també, la qualitat de moltes d'aquestes composicions. A primera vista, potser poden semblar poc, una quarantena de traduccions, però, si tenim en compte el context vital del nostre poeta, ens adonem de seguida que no es tracta de cap menudesa. En el seu cas, el temps, o la manca de temps més ben dit, és un handicap constant. Hem de tenir en compte que la majoria d'aquestes traduccions les va fer durant la seva estada al sanatori de Puig d'Olena (1935–1942), on, al mateix temps, va concebre i va realitzar gran part de la seva obra poètica, sense oblidar que aquesta tasca va anar sempre acompanyada de la seva gran afició per la música, que tampoc no va abandonar fins al final dels seus dies —el 1942 va musicar alguns poemes de Verlaine i dels trobadors provençals—, a més de la gran quantitat de correspondència, gairebé diària, que mantenia amb els seus amics i familiars, i alguns articles de premsa.

Tot plegat sense oblidar el seu estat de salut, és clar, que de vegades el feia sentir, com li deia al seu amic Joan Sales en una carta del 20 de juliol de 1941, «deshabitat». «Era com si dins meu no hi hagués ningú, com si jo fos una mena de pis per llogar amb tots els balcons i persianes tancats, on fins la portera es descuidava d'entrar de tant en tant per airejar-lo i treure les teranyines.» I tot això immers en l'obscur context històric que li va tocar viure, marcat per la guerra i la postguerra, amb totes les carències i patiments que això comportava.

Començàvem dient que no semblava gaire cosa la traducció d'una quarantena de poemes. No obstant això, entre aquestes com-

La poesia de Màrius Torres en francès

MARTA GINÉ I NORBERTO GIMELFARB
Universitat de Lleida / Universitat de Lausana

Humbert Torres, exiliat a França després del triomf franquista, volia publicar, després de la mort d'en Màrius, els poemes del fill en aquest país. I no únicament perquè a l'època era impossible publicar-los en l'original català a Catalunya, sinó també perquè hi havia en la família un gran amor per la llengua i la cultura franceses.

Tots sabem que, després de la desfeta de Catalunya pels franquistes, tota una sèrie de prohibicions van esclafar la cultura catalana: la llengua catalana, el mitjà de comunicació oral i escrit dels Torres, quedà prohibida a partir del 1939. Com que no podien comunicar-se en català, els Torres —que mantenien un intens intercanvi de correspondència— van escriure en endavant les seves cartes en francès.

El desig del pare de publicar els poemes del fill a França no va arribar a bon port. No cal recordar que la situació (Segona Guerra Mundial) no era pas gaire favorable a projectes culturals. I «Humbert Torres no volia que es difongués cap traducció esparsa de poemes del seu fill abans que hagués sortit l'edició catalana de l'obra» (Margarida Prats, *Poesies de Màrius Torres. Edició crítica*, Universitat de Barcelona, tesi doctoral, 2005, p. 161). El cert, també, és que el poeta estimava i coneixia molt bé la literatura i la cultura franceses i admirava especialment Baudelaire i Verlaine, que foren per a ell uns mestres.

Malgrat aquests ascendants, no hi ha hagut fins avui una traducció al francès d'un conjunt significatiu dels poemes de Màrius Torres. Fins ara només se'n podien trobar algunes traduccions aïllades: així, la tardor de 1945 —és a dir, sense escoltar els desitjos del seu pare— es publicà un número especial de la revista *Formes et couleurs* (Suïssa), en què apareixia una traducció del poema «La galerna i el llamp», amb el títol «Fleur d'espérance», signada per Ramon Sgranyes de Franch.¹ Deu anys després, el 1955, dins *Le journal des*

1. Des del 1944 fou professor de llengua i literatura hispàniques a la Universitat de Friburg i, més tard, a la de Lausana i a la de Ginebra (Suïssa).

Màrius Torres a l'italià

DONATELLA SIVIERO
Università di Messina

L'any 1910 naixia Màrius Torres. En ocasió de les celebracions del centenari d'aquest esdeveniment, el director de la Càtedra Màrius Torres, el doctor Joan Ramon Veny Mesquida, em va proposar de preparar una antologia de traduccions a l'italià del poeta lleidatà. Amb força il·lusió i gran entusiasme vaig acceptar la proposta i, des del mes de maig del 2010, vaig començar a treballar en el volum, que es preveu que estarà a les llibreries la primavera del 2011.

De la producció poètica de Màrius Torres que apareix a l'edició del 2010 publicada per Margarida Prats Ripoll, he seleccionat quaranta-cinc poemes, i sobre aquesta tria —que, com qualsevol tria, no ha resultat gens fàcil— està ara treballant la traductora que col·labora amb mi en la realització del projecte, la doctora Oriana Scarpati. En principi, penso posar com a títol de l'antologia un vers d'una de les tankes de Torres, *Una debole allegria*, un destil·lat perfecte, diria, de la seva vida i de la seva obra.

A més dels poemes traduïts, el volum contindrà un estudi introductori, en què jo mateixa estic treballant. Al públic italià caldrà donar, en primer lloc, informacions al voltant de la paràbola existencial de Torres, un poeta poc conegut, per no dir desconegut, al meu país. Per això, en el meu breu assaig, a més d'oferir una aproximació a l'obra del poeta en el seu conjunt i una proposta de lectura dels poemes antologats, en traçaré un perfil biogràfic i esbossaré una ràpida panoràmica lingüísticoliterària de la seva època.

L'editorial del volum —Tullio Pironti Editore, de Nàpols— és la mateixa amb què, l'any 2008, ja vaig publicar una altra antologia de poesia catalana amb el títol *Parlano le donne. Poetesse catalane del XXI secolo*. En aquell cas es tractava d'una selecció de poemes de quinze veus femenines de Catalunya, el País Valencià i les Illes, amb obra publicada entre 2001 i 2007, totes poetesses vivents i de diferents generacions —des de Montserrat Abelló (del 1918) a Àngels Gregori (del 1985). *Parlano le donne* va ser un projecte promogut

La narrativa de Màrius Torres

ANDRATX BADIA
Universitat de Lleida

Justificació

No cal que m'allargui en un elogi reivindicatiu de la vàlua de l'obra poètica i del pensament de Màrius Torres: ja ho han dit molts altres abans que jo i s'ha recordat i repetit al llarg de l'any de commemoració del centenari del seu naixement. Així que intentaré fer via i anar al gra de la manera més directa possible en allò que ens interessa ara: l'anàlisi de la seua creació en el camp de la narrativa breu. Ja avanço, però, que el que pretenc no és fàcil i no sé si me n'acabaré de sortir bé. Bàsicament perquè és difícil donar a conèixer una faceta desconeguda d'un escriptor qualsevol —per bé que alguns dels contes ja s'hagin editat— quan el públic del nostre país està eclipsat —i si fos així, potser ja ens podríem donar per satisfets!— per allò que tradicionalment ha estat més divulgat. I més encara si tenim en compte les condicions dels pocs materials amb què treballem: manuscrits i mecanoscrits de set contes, sovint a mig revisar, però sense una versió clarament definitiva, llevat d'una excepció o de dues, més enllà d'aquella que per força proporciona la mort de l'autor.

El que faré serà, en primer lloc, una descripció del corpus amb què he comptat per, al final, poder oferir-ne una lectura global, a partir de l'anàlisi concreta i l'extracció d'exemples particulars dels textos. A més a més, he volgut veure fins a quin punt aquesta producció queda integrada i, si hi queda, de quina manera, no només en el conjunt de la prosa (teatre, articles, epistolari i dietaris), sinó de tota l'obra creada. Per això és que, si escau, faré salts d'aquí cap allà per anar-ho posant tot en comú a fi i efecte de col·lacionar-ho.

Lectures de Màrius Torres: 1940–1960

MARGARIDA PRATS
Universitat de Barcelona

Aquest escrit aporta notícies de les primeres lectures de l'obra poètica de Màrius Torres a partir del seguiment dels testimonis, sobretot epistolars, que es van fer en l'exili francès i mexicà, i del seguiment de les valoracions que van suscitar les tres primeres edicions de la seva obra (la primera, a l'exili, i les dues següents, a Catalunya) en les publicacions clandestines i la premsa. També hi tindrem en compte la inserció de l'obra de Màrius Torres en antologies i la valoració de la seva poesia en obres de referència, com històries de la literatura i estudis sobre poesia catalana.¹

La informació aplegada permetrà, en primer lloc, dibuixar una visió panoràmica de les primeres lectures sobre el poeta, que evidenciarà acceptacions i recels, mitificacions i reconeixements de la vàlua literària, i, en segon lloc, respondre a preguntes com quins aspectes de l'obra valorats en les lectures presentades han estat presents en les posteriors, quins factors van contribuir a consolidar el poeta, quines similituds s'observen entre les diverses valoracions de l'obra, de quin sector de lectors provenen els recels sobre la poesia de Torres i quins lectors en fan una valoració positiva des del primer moment.

La delimitació temporal respon a dues raons: la singularitat de la difusió de l'obra d'aquest poeta i la periodització de la literatura catalana de postguerra. El període s'inicia a principis de la dècada dels quaranta, cosa que permet donar notícia de les lectures de Torres fetes a l'exili abans de l'edició de la seva obra, i es tanca el 1959, any de la mort de Carles Riba, considerada com a data que clou simbòlicament una etapa de la història de la literatura catalana contemporània (Triadú 1985: 132; Colominas 1979: 164).

1. El contingut d'aquesta ponència parteix del primer capítol de la nostra tesi *Poesies de Màrius Torres. Edició crítica*, llegida a la Universitat de Barcelona el 12 de desembre de 2005.

La música intemporal de Màrius Torres (presentación del n° 34 de *RevistAtlántica de poesia*, dedicado a Màrius Torres)

JOSÉ RAMÓN RIPOLL

Ante todo quiero justificar mi intervención en este I Simposio dedicado a Màrius Torres, ya que no soy un especialista en su obra, sino solo un poeta y editor fascinado por sus escritos y ejemplo vital. Como director de *RevistAtlántica de poesia*,¹ publicación que desde 1991 edita la Diputación Provincial de Cádiz, he estimado oportuno destinar la sección central del último número a recordar la figura de Màrius Torres en el centenario de su nacimiento,² todo con la inapreciable ayuda del Institut Ramon Llull de Catalunya³ y la colaboración del Servei de Biblioteca i Documentació de la Universitat de Lleida.⁴ Se trata de un *dossier* que recoge diferentes artículos, ensayos o estudios que sobre nuestro escritor han firmado sus principales especialistas, como la profesora Mercè Boixareu, («Evocación biográfica de un poeta»), la también profesora de la

1. *RevistAtlántica de poesia* es una publicación editada por el Servicio de Publicaciones de la Diputación Provincial de Cádiz, dedicada a la creación poética y al estudio creativo de la poesía, que nació en 1991 con una gran vocación iberoamericana, pero abierta a todas las lenguas. De formato 30 × 17 cm y con una media de 280 páginas por número, han publicado hasta la fecha más de seiscientos poetas de varias tendencias, generaciones, idiomas y continentes. Todos los poemas traducidos al castellano conservan su versión original en página impar, con objeto de concederle al texto primigenio la importancia que tiene.

2. *RevistAtlántica de poesia* 34, Servicio de Publicaciones, Diputación Provincial de Cádiz, invierno de 2010, p. D1–D80.

3. El Institut Ramon Llull ha colaborado en la edición y promoción de este número, como lo hizo en el número 33, cuyos «Documentos» están dedicados a Carles Riba con motivo del cincuentenario de su muerte, dentro de su programa de Ajuda a la Difusió de la Cultura Catalana.

4. Todo el material gráfico utilizado en los «Documentos» del número 34 de *RevistAtlántica de poesia* ha sido cedido generosamente por el Servei de Biblioteca i Documentació de la Universitat de Lleida, a través de la Biblioteca Virtual Màrius Torres.

Màrius Torres: *vox clamantis in deserto*.
La difícil metamorfosi del metge que feia versos
en poeta líric

XAVIER MACIÀ
Universitat de Lleida

Vius entre l'aire.
De nit vas de la terra
a les estrelles.
Quan seràs mort, encara
faràs créixer una flama.

M. Torres, «Arbre»

No hi pot haver artistes feliços.
La felicitat és el repòs,
i el repòs no crea res.
Ivan Turguenev

Octavio Paz, en el breu text liminar, «Advertencia a la primera edició», que encapçala el seu estimulant i ja clàssic assaig *Las peras del olmo*, afirmava:

El artista transmuta su fatalidad (personal o histórica) en un acto libre. Esta operación se llama creación; y su fruto: cuadro, poema, tragedia. Toda creación transforma las circunstancias personales o sociales en obras insólitas. El hombre es el olmo que da siempre peras increíbles (Paz 1957: 7).

Ningú com el poeta Màrius Torres, penso, per erigir-se en paradigma i clara afirmació de les paraules de Paz. Ell és, sense cap mena de dubte, exemple lluminós d'artista que encertà a transmutar la seva doble fatalitat (personal —la tuberculosi— i històrica —la Guerra Civil, amb les consegüents pèrdues de tot tipus que la guerra comportà) en un veritable acte lliure i de llibertat. És a dir, en creació. I el seu fruit concret i singular, les seves insòlites «peres» són els noranta-tres poemes que conformen el conjunt canònic de la seva obra; aquells que ell mateix, amb total honestedat, exigència i rigor, va seleccionar i revisar, i els que finalment va considerar oportú de

Les circumstàncies històriques en l'obra de Màrius Torres

JORDI PÀMIAS

Se sap que el poeta lleidatà —admirador de Carles Riba, bon coneixedor de Baudelaire i dels poetes simbolistes— aborda grans temes de la lírica universal: l'amor i l'amistat, la bellesa del món, la música, el pas del temps, la perspectiva de la mort... A diferència d'altres poetes *moderns*, un tema el singularitza: la presència de Déu, amb un cert rerefons místic. Espiritualitat i sentit de la transcendència són trets característics de la seva obra.

Màrius Torres se subjecta poc a les circumstàncies històriques. Podem dir d'ell que és un poeta intemporal; qualsevol lector d'ahir o d'avui se sent implicat en la seva poesia —la qual té la indubtable capacitat de commoure tota persona amant de la bellesa.

Entre els noranta-sis poemes que va triar per a la publicació, només n'hi ha dos que tenen un evident abast col·lectiu. La Guerra Civil inspira el poema 33, que comença amb els versos

La galerna i el llamp, el torb i la tempesta,
sobre l'ample terror l'han combatut a ras.

I la derrota final, amb la desfeta de Catalunya, és el tema de «La ciutat llunyana»:

Ara que el braç potent de les fúries aterra
la ciutat d'ideals que volfem bastir [...]

Màrius Torres té clara consciència d'aquesta excepcionalitat, ja que el poema 33 encapçala el «Llibre tercer» i amb el poema 50, «La ciutat llunyana», comença el «Llibre quart». D'aquesta manera, posa en relleu el lloc especial que aquests poemes ocupen en el conjunt de la seva obra.

Cal assenyalar també que els últims versos del darrer poema canònic, «Tardor, 1942», es refereixen a la pàtria, amb un llenguatge metafòric:

Abstracts

JAUME BARRULL PELEGRÍ

La Lleida de Màrius Torres: tradició, modernitat i derrota (1910-1939)

In this paper, various dynamics are faced, particularly social and cultural politics which shaped the city during the time of the poet.

The changes in demography, social structures and the general evolution of the country contributed these dynamics to generate a model of change as well as resistance to these changes. The period of the Second Republic, the time when Màrius Torres lived in the city again, is the most crucial moment in this confrontation flow, which ended in the Civil War and defeat in 1939.

Considering that the family of the poet played an important role in the definition of the modernisation project, a special attention is paid to his contributions, particularly in the area of spiritualism and republicanism.

LLUÍS-MARC HERRERA

Context musical a la Lleida de Màrius Torres

Màrius Torres developed his work as a chronicler through various articles published in the journal "La Jornada" during 1934 and the beginning of 1934. Most of them are music reviews about the performances of two of the most emblematic societies at that time in the city: Lleida choral society (Orfeó Lleidatà) and the Lleida Philharmonic (Filharmònica). In the conference the background of both these societies is analysed as well as the music context surrounding the childhood and youth of the poet in the fields of religious music, choir, bands, music learning, chamber music, associationism and the music trade unions. Also the influence that the appearance of jazz music and the first radio station had in the music scene of Lleida in the first third of XXth Century.

JUANJO MANAU

Màrius Torres i Miguel Hernández, sagitaris en combat

As the title infers, «Màrius Torres and Miguel Hernández, Sagittarians in action», the conference is based on both these figures of Catalan and Spanish poetry, who share the double coincidence of having been born and having died in the same years, 1910 and 1942. The first part of the talk tries to prove the reasons, likely to be extraliterary, why there has been an inclination of relating these authors to each other: the above mentioned coincidental reason, added to other particularly dramatic factors of their respective vital paths, the tragic context they experienced, their conditions as poets... Despite these links, the second part of the conference defends the idea that each writer should be interpreted in their individuality and, to show the difference between them, both biographies are compared and contrasted as well as other highlights in their literary career.

In the third and last part, assuming the evident and notorious differences between both authors, an identity in what is common in them is intended to be established: poetry. It is argued in favour of the idea that poetry – without forgetting the evolution of either of them, how they build their identities as poets – becomes a personal salvation for Torres and Hernández.

MIQUEL M. GIBERT

Una fantasma com n'hi ha poques: més que una provatura (Notes sobre Màrius Torres i el teatre català d'entreguerres)

This paper aims at presenting *Una fantasma com n'hi ha poques* (1935), the only comedy Màrius Torres (1910–1942) wrote, as a representative play of the modernizer trend of the Catalan bourgeois theatre, began by Carles Soldevila (1892–1967) and promoted by the impresario Josep Canals. At the beginning of the twenties, both Soldevila and Canals introduced in this country the bourgeois comedy of urban, contemporary and cosmopolitan atmosphere, which exceeded the traditional limits of the comedy

of manners. At the end of that decade and throughout the thirties, this ground-breaking path was followed by different authors, among which Joan Oliver (1899–1986) must be stressed, with his corrosive pre-war comedies. His approaches were certainly interesting, but were far from the avantgardistic experiences of the Europe of that moment. In spite of the modesty of *Una fantasma com n'hi ha poques*, and, probably, without the author meaning it, this piece would have been a positive contribution to the Catalan scene if it had been performed for the first time and published few time after being written. The plot of the comedy by Màrius Torres is interesting for two reasons: because it shows a very clear influence of the plots, sometimes even the tone, of the cinematographic comedies of the Hollywood of the thirties, and because, when arising the problem of the true personality of the comedy main characters, the author brings to the scene a typically *boulevardière* version of the ontological question of Pirandello's theatre about who and what each of us, subjected to the eyes of the others, is.

TXEMA MARTÍNEZ / MIQUEL ÀNGEL AGUADO

Màrius Torres, traductor. Sobre la publicació de Màrius Torres tradueix (Alfazeta, Lleida, 2010)

Between 1933 and 1942 Màrius Torres translated into Catalan around twenty European literary classics ranging from XVIth century to XXth. Thus, we find translations of English poetry (sixteen poems by Shakespeare, Ben Jonson, Robert Herrick, Milton, Robert Burns, Wordsworth, Thomas Moore, Shelley and Keats), French (thirteen by Joachim du Bellay, Ronsard, Racine, André de Chénier, Musset, Valéry and Anne de Noailles), Portuguese (seven by Teixeira de Pascoaes) and Provençal (Peire Cardenal and Jaufré Rudel). Furthermore he translates half of the tragedies *Cinna*, by Corneille, in rhyming alexandrines with consonance, and drafts, in unfinished versions in rhyme and prose, Philippe Desportes, Rilke, Miquel Àngel and Ronsard.

Màrius Torres, great translator, is rarely faking, on the contrary he knows how to turn his let's say limitations, into a virtue, more

than a virtue, into an act of faith towards his own self, his society and his own work: the translator is not a professional who translates to earn his living, or to aspire legitimate presence in a culture carrying the burden of cultural isolation; he is a poet who writes verses in Catalan from a range of languages he has learnt in a better or worse way, but with the will and almost venerable respect towards what he considers high literature, which means the highest expression of a valuable culture.

MARTA GINÉ / NORBERTO GIMELFARB

La poesia de Màrius Torres en francès

Giné and Gimelfarb have published the first bilingual Catalan-to-French edition of the poetry of the Catalan writer Màrius Torres (1910–1942). They have done so in two different works: the first (published in 2008) comprised about half of the 96 poems selected and put in chronological order by Torres to be published as a definitive edition; the second (late 2009) included all 96 poems, making it not only the first complete translation into French of Torres's work but also the first to do so in keeping with the author's will. While working on the second book, each translation was revised and often rewritten. Why? To make it more fluent and musical, because while the translators opted for a rendering as respectful of the semantic contents as possible, they were also determined to let Torres's musical side express itself as explicitly as its semanticism. They did not confine themselves only to the intellectual aspect of the work: mindful that translations of Catalan poetry are often poorly distributed, they found a French publishing house that agreed to ensure a fair distribution of the works; acting as a sort of merchandisers, they even introduced them to several audiences in France and French-speaking Switzerland. Their paper addresses the problems of translating poetry from Catalan into French and the reasons their work turned out as it did.

DONATELLA SIVIERO
Màrius Torres a l'italià

The poetry of Marius Torres is practically unknown in Italy and this is the reason that a wide anthology of his poems translated into Italian was needed. This paper briefly outlines the coordinates of preparation of this anthology and advances the main ideas of the anthology prologue in order to introduce Torres to the Italian reader: in particular, the game of intertextual references with the French symbolist models and, perhaps unconscious, with the medieval poetry of Ausiàs March and the troubadours.

ANDRATX BADIA
La narrativa de Màrius Torres

The objective of this article is studying the other Màrius Torres in depth. In this occasion, from the particular analysis, and at the same time as a whole, of the seven known tales a “torresian” *modus operandi* of this genre wants to be established and connect it to the rest of his production, above all his prose (theatre, letters, articles, diaries, etc.). All in order to see at the end, and thanks to the global reading, which similarities and differences are established between the tales and the rest of his work; that is to say, determine in which exact place in the creative universe of Torres must we situate him and why.

MARGARIDA PRATS
Lectures de Màrius Torres: 1940–1960

The article contributes with news about the first readings of the poetic work of Màrius Torres from the research of a range of diverse documents which include letters as well as the assessment of the first three published editions in the press (about the exile and Catalunya), clandestine and cultural magazines, also introductions of

the poet and reviews of his poetry in anthologies, histories of literature and studies about Catalan poetry.

The information extracted from the above-mentioned documentation allows to access the nuclear aspects of the first readings of the poet's work: acceptances, suspicions, mystifications and acknowledgements of its literary value. Altogether it contributes to answer questions such as which aspects of the work valued in the presented readings have been preserved in the following readings of the poet, which factors contributed to consolidate him, which similarities can be observed amongst the various reviews of the work, where the distrust about the literary value of Torres comes from which sector of readers and which readers value it positively from the first reading.

JOSÉ RAMÓN RIPOLL

La música intemporal de Màrius Torres (presentación del n° 34 de la RevistAtlántica de poesia, dedicado a Màrius Torres)

Presentation of the 34th issue of RevistAtlántica de poesia, in whose section «Documentos» is devoted to Màrius Torres. The music as a concept and form is one of the essential topics which are recurrent in the work of the poet from Lleida and gives life, rhythm and strength to the rest. A musical background added to his poetry sets an example to sense the importance of this sound presence which refreshes the memory and infers transcendence and importance to everything which is not forgotten and he places it far away from its time.

XAVIER MACIÀ

Màrius Torres: vox clamantis in deserto. La difícil metamorfosi del metge que feia versos en poeta líric

The text describes the path of the poet, since his literary starts and until it assumes fully his vocation, with the consequent orientation of his work. Also it analyses the circumstances and the reasons that explain this change and the personal context, literary and global in

which takes place.

JORDI PÀMIAS

Les circumstàncies històriques en l'obra de Màrius Torres

The poetry of Màrius Torres relates very little to historical events; we could qualify it as timeless poetry. It is a poetry which deals with the great themes of the universal lyric. Amongst the ninety-six poems which were published, there are only two committed to the reality of our country: «La ciutat llunyana» and «La galerna i el llamp, el torb i la tempesta».

But, in the non selected poems included in various appendixes, allusions and references are discovered exposed to the dramatic historical reality (war and first years of the postwar). Especially, it is enhanced in a poem titled «La rosa, el xiprer i l'oreneta». Similar to a dialogue fable, Màrius Torres offers us three different points of view about the defeated Catalunya, at the end of a wild war. And puts, in the lips of the swallow, a yearning hope.

Sobre els autors

JAUME BARRULL PELEGRÍ. Doctor en Filosofia i Lletres (Història Moderna) per la Universitat de Barcelona, actualment és professor titular d'Història contemporània a la Universitat de Lleida. Ha publicat diferents treballs, principalment sobre la Lleida contemporània, entre els qual es poden destacar: *Les comarques de Lleida durant la Segona República (1930–1936)* (1986) o *Violència popular i justícia revolucionària. El Tribunal Popular de Lleida (1936–1937)* (1995) i, més recentment, *Humbert Torres. Metge, filòsof, polític* (2009) i *La Lleida de Màrius Torres* (2010), escrit conjuntament amb Margarida Prats i Salvador Escudé. Ha participat, també, en obres col·lectives, com *Història gràfica de Lleida* (1991), *Història de Lleida* (2003) i *Arrels cristianes. Presència i significació del cristianisme en la història i la societat de Lleida* (2009).

LLUÍS-MARC HERRERA. És catedràtic d'educació secundària (2009) i doctor en Geografia i Història (1997) per la Universitat de Barcelona. A més, ha cursat estudis musicals de grau mitjà i superior als conservatoris de Lleida i Barcelona. Ha impartit classes en àmbits diferents, que van des de l'educació secundària fins a l'ensenyament universitari. El seu camp d'investigació té la doble vessant històrica i didàctica, i s'ha concretat en diverses publicacions en tots dos àmbits, així com en la col·laboració en revistes especialitzades en el camp de la didàctica musical.

JUANJO MANAU. Nascut a Lleida el 1961. És llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat de Lleida. La seva tesi de llicenciatura, feta conjuntament amb Pere Pena, és un estudi de la poesia de José Agustín Goytisolo. Té publicat el llibre de poemes *Sombras de mí* i els contes «Passeig de matinada», «Cruilles», «Vacíos», «Apareneces» i «Els cops de la memòria». Ha escrit articles per a diverses revistes, com ara *Ínsula*, *Zurgai* i *Ressò de Ponent*, i ha traduït al castellà diverses obres de Pep Coll, entre les quals la novel·la *El pont de Mahoma*. Actualment és professor a l'Institut Màrius Torres de Lleida.

MIQUEL M. GIBERT (la Granadella, 1956). Doctor en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona (1996). Professor i catedràtic d'institut (1981–1993), actualment en excedència, i professor titular d'universitat (Universitat Pompeu Fabra). Els seus interessos de recerca i de docència se centren en l'estudi de la història del teatre català dels segles XIX i XX, sobretot en les relacions d'aquest teatre amb les tradicions dramàtiques espanyola i francesa. Ha tractat qüestions d'història teatral i d'història de la recepció i les traduccions dramàtiques relacionades amb el segle XIX, amb el període 1892–1939 i amb la figura de Joan Oliver. Ha estat coeditor literari, amb Ramon Bacardit, d'*El debat teatral a Catalunya. Antologia de textos de teoria i crítica dramàtiques. Segle XIX* (2003); amb Josep M. Domingo, d'*Actes del Col·loqui sobre Àngel Guimerà i el teatre català al segle XIX* (2000); amb Enric Gallén, de Josep M. Benet i Jornet i *la fidelitat al teatre de text* (2001); amb Marcel Ortín, de *Gèneres i formes en la literatura d'entreguerres (1918–1939). I Simposi sobre Traducció i Recepció en la Literatura Catalana Contemporània* (2005), i amb Amparo Hurtado i José Francisco Ruiz Casanova, de *Literatura comparada catalana i espanyola al segle XX: gèneres, lectures i traduccions (1898–1951)* (2007). També ha publicat edicions del teatre de Joan Oliver, i de diverses obres de Manuel Angelon i de Josep M. de Sagarra. Igualment, és autor de l'estudi *El teatre de Joan Oliver* (1998). Actualment col·labora en l'edició crítica, prevista en onze volums, del teatre de Josep M. de Sagarra. També ha publicat comunicacions relacionades amb la recepció a Catalunya d'autors francesos com Molière, Alexandre Dumas (pare) i Charles Vildrac.

TXEMA MARTÍNEZ (Lleida, 1972). Filòleg i editor. Ha publicat els llibres de poemes *Ulls d'ombra* (Edicions 62, 1997), *La nit sense alba* (Edicions 62, 2000), *Sentit* (Proa, 2003) i *L'arrel i la pluja* (Proa, 2008), a més d'algunes *plaquettes*, com ara *Kommos* (en versions eslovena i anglesa). Ha estat inclòs en diverses antologies catalanes i estatals i traduït a diferents idiomes (com l'italià, l'irlandès o el letó); ha obtingut, entre d'altres, els premis de poesia Salvador Espriu, Màrius Torres, Joan Alcover – Ciutat de Palma i Carles Riba. Va reunir una tria dels seus articles de premsa a *Les cendres* (2005).

Ha traduït al català els sonets complets de Shakespeare (Premi Jordi Domènech de traducció de poesia, Eumo, 2010) i té a punt de publicació un nou recull de proses periodístiques (*Ciutat Ximpanyé*, Moll). Ha coordinat, amb Pere Pena, les cinc primeres edicions del Festival Internacional de Poesia de Lleida Mahalta (2005–2010).

MIQUEL ÀNGEL AGUADO (Lleida, 1972). Llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat de Lleida, ha treballat com a professor de llengua i literatura a l'educació secundària. Així mateix, ha treballat en l'edició catalana del diari *Segre*, tasca que ha compatibilitzat amb la d'editor, a la qual es dedica actualment.

MARTA GINÉ. És llicenciada i doctorada en Filologia per la Universitat de Barcelona. Actualment és catedràtica de Traducció i Interpretació a la Universitat de Lleida. Investiga en l'àmbit de la literatura comparada (especialment estudis de traducció i recepció entre França i Espanya), durant els segles XIX i XX. Sobre aquests aspectes ha publicat nombrosos estudis. També és traductora: A. de Musset, *Confesiones de un hijo del siglo* (Madrid, Cátedra, 2002); Villiers de l'Isle-Adam, *Tribulat Bonhomet* (Barcelona, Bronze, 2002); David McNeil, *Por la senda de un ángel* (Barcelona, El Cobre Ediciones, 2005); M. Jouhandeau, *De la abyección*, (Barcelona, El Cobre Ediciones, 2006); Jean Rolin, *Se reventó el manguito* (Barcelona, El Cobre Ediciones, 2008)... Amb Norberto Gimelfarb és la responsable de les dues traduccions al francès de la poesia de Màrius Torres.

NORBERTO GIMELFARB (Buenos Aires, 1941). Des del 1966 resideix a Suïssa. Ha fet estudis universitaris a Buenos Aires, Jerusalem, Lausana i Ginebra. Ha ensenyat castellà a les universitats de Lausana i Ginebra. Ha fet conferències i cursets sobre jazz i tango (Université Populaire de Lausanne) —és membre corresponent de l'Acadèmia Nacional del Tango, Buenos Aires. És traductor (del francès, anglès i alemany al castellà; del castellà al francès i anglès; del català al francès) i escriu i publica en castellà, francès i anglès. Ha publicat dos llibres traduïts del català al francès en col·laboració amb la professora Marta Giné Janer: Màrius Torres, *La dernière rose*, edition bilingue catalan/français (París, L'Harmattan, 2008), i Màrius Tor-

res, *Paroles de la nuit*, anthologie poétique bilingue catalan/français (París, L'Harmattan, 2009).

DONATELLA SIVIERO. Llicenciada en Lingue e Letterature Straniere Moderne per l'Istituto Universitario Orientale de Nàpols i doctora en Filologia Romanza e Linguistica per la Università di Napoli Federico II. Ha exercit la docència a les universitats de Calàbria, Cassino, Nàpols i, actualment, és professora a Messina (Sicília). Ha impartit diversos cursos i seminaris en ciutats com Tarragona, Alacant, Sevilla, Gandia, Venècia, Brussel·les, Nova York, etc. Responsable de diversos projectes de recerca de la Universitat de Messina, ha traduït diverses obres del català a l'italià i ha estat vicepresidenta de l'Associazione Italiana di Studi Catalani (2006–2008). A banda de nombrosos articles sobre literatura catalana i espanyola, cal destacar la traducció de Jordi de Sant Jordi, *L'amoroso cerchio. Poesie dell'ultimo trovatore* (1997) i els volums «*Tirant lo Blanch*» e *la tradizione medievale. Echi testuali e modelli generici* (1997) i *Personaggi perduti. Aspetti del romanzo spagnolo tra Otto e Novecento* (2009). Actualment està treballant en el volum *Il prologo d'autore nel romanzo spagnolo*.

ANDRATX BADIA (Lleida, el Segrià, 1984). Escriptor i llicenciat en Filologia Catalana (Universitat de Lleida, 2006). Va guanyar també el Premi Extraordinari de Llicenciatura en Filologia Catalana (Universitat de Lleida, 2007) i va obtindre el Diploma d'Estudis Avançats (Universitat de Lleida, 2009). El seu camp d'interès és la literatura catalana, en especial la contemporània, i actualment està elaborant la tesi doctoral sobre la narrativa de Joan Barceló i Cullerés. En el camp de la recerca, al qual s'ha iniciat durant els últims anys, ha coeditat amb Joan Ramon Veny-Mesquida i Jordi Malé el llibre *Lectures de literatura catalana: noves aproximacions* (Lleida, 2009) i ha presentat les comunicacions «La construcció d'un univers literari: mitificació, experimentació i intertextualitat en l'obra de Joan Barceló i Cullerés» i «*El Jean Cocteau d'Albert Gleizes i el mètode crític de Josep M. Junoy*», al congrés «Transformacions: Literatura i Canvi Sociocultural dels Anys Setanta Ençà» (2009) i al XV Col·loqui de l'AILLC (2009). En el camp de la creació, cal destacar la seua recent participació en l'antologia (*In*)*harmònics* (Lleida, 2010) i el seu

treball com a guionista del programa La Gran Amaltea, produït per La Gran Amaltea Produccions SCP per a la Xarxa de Televisions Locals de Catalunya (XTVL).

MARGARIDA PRATS. Mestre de primària, llicenciada en Filologia Hispànica i doctora en Filologia Catalana. Professora titular del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de Barcelona i estudiosa de Màrius Torres, forma part de l'Observatori de Lectura d'aquesta universitat, del grup de recerca FRAC i del grup d'innovació docent consolidat GIDCDLL. Treballa en els àmbits de l'educació literària i de la literatura infantil i juvenil, en què s'ha especialitzat en la poesia per a infants; té articles, entre d'altres, a *Faristol*, *Escola Catalana*, *Temps d'Educació*. Per l'article «La poesia per a infants. Estat de la qüestió en llengua catalana», publicat a *Caplletra* 46 (2009), ha estat guardonada amb el IX premi Aurora Díaz Plaja. Estudiosa de Màrius Torres, ha estat curadora de les dues darreres edicions del poeta i ha publicat llibres com *Màrius Torres. L'home i el poeta*, *Invitació a Màrius Torres*, *Màrius Torres, del poeta al lector*, *Com un foc invisible... Antologia poètica*, juntament amb Salvador Escudé, i articles a *Catalònia*, *Llengua & Literatura*, *Els Marges*, *RevistAtlántica*, *Serra d'Or* i *Urc*.

JOSÉ RAMÓN RIPOLL (Cadis, 1952). Escriptor, musicòleg i director de *RevistAtlántica de poesía*. Ha estat conductor de nombrosos programes culturals i musicals a Radio Nacional de España. Master of Arts per la NYU, va rebre la Beca Fulbright per ampliar coneixements als Estats Units. Membre de l'Internatonal Writing Program de la University of Iowa, va ser nomenat Honorary Fellow per l'esmentada universitat. Ha publicat els següents poemaris: *La tauromaquia*, *Sermón de la barbarie*, *El humo de los barcos*, *Las sílabas ocultas*, *Niebla y confín* i *Hoy es niebla*. Ha obtingut, entre d'altres, els premis Rey Juan Carlos I i Tiflos. És autor de nombrosos treballs sobre música i literatura, entre els quals destaquen *El mundo pianístico de Chopin: pasión y poesía*, *Variaciones sobre una palabra*, *El son de las palabras*, *Dimitri Shostakovich* o *Cantar del agua*.

XAVIER MACIÀ I COSTA (Viu de Llevata, 1961). Doctor en Filologia Catalana per la Universitat de Lleida i professor titular d'aquesta universitat. Poeta i dramaturg. S'ha dedicat a la investigació en els àmbits de la poesia catalana contemporània i de la literatura de les terres de Ponent. Ha publicat una edició de l'*Obra poètica completa* de Joan Vinyoli (2001), escriptor a qui ha dedicat diversos articles, i és autor de monografies com ara *La poesia de Gabriel Ferrater* (1986, amb Núria Perpinyà) i d'estudis sobre autors ponentins com Jordi Pàmies i Antoni Navarro, de qui també ha editat diverses obres. És l'investigador principal del Grup d'Estudis de Literatura Catalana i Crítica de la Universitat de Lleida, i president i membre fundador de l'Aula Màrius Torres.

JORDI PÀMIAS (Guissona, 1938). Va estudiar Filologia Romànica a la Universitat de Barcelona. Durant trenta anys va ser professor de llengua i literatura castelleses a l'Institut Màrius Torres, de Lleida. Es va donar a conèixer, com a poeta, l'any 1969, en guanyar el Premi Joan Salvat-Papasseit, amb *La meva casa*. Entre els llibres de poesia publicats, cal assenyalar *Flauta del sol* (Premi Carles Riba, 1978), *Àmfora grega* (Premi Vicent Andrés Estellés, 1985), *Narcís i l'altre* (Premi Miquel de Palol, 2001), *Terra cansada* (Premi de la Crítica Serra d'Or i Premi Nacional de la Crítica, 2005) i *La veu de l'àngel*, 2009.